

тративного проступку (дрібне хуліганство). Об'єктивна юридична ситуація є постійною.

3) вона може бути змінена тільки з допомогою закону, інших нормативно-правових актів;

4) особа, що знаходиться в об'єктивній юридичній ситуації, не може наперед і в загальній формі відмовитись від неї. Наприклад, відмовитись від адміністративної відповідальності у разі скоєння адміністративного проступку. Але це, все-таки, не значить, що конкретна особа не може відмовитись від суб'єктивної ситуації в певному конкретному випадку, якщо справа йде про яке-небудь конкретне повноваження. Наприклад, особа, якій дозволено будівництво будинку, не зобов'язана приступити до його будівництва.

Об'єктивна юридична ситуація створюється за допомогою загальних норм, а реалізується з допомогою індивідуального юридичного акта. Суб'єктивна юридична ситуація, її характерні риси не є предметом цієї тематики, а тому не розглядаються, бо вона є не загальною, не безособовою (абстрактною), а конкретною, так як відноситься до окремої особи або певної групи осіб. Думаю, цих підстав достатньо, щоб стверджувати, що адміністративний примус це теоретична абстракція.* Вважаю, що ці міркування мають право на існування, а дослідження історії розвитку теорії адміністративного примусу на продовження.

Список літератури: 1. Евтихийев И.И. и Власов В.А., Административное право СССР, учебник для юридических институтов и факультетов, юр. М., 1976. 2. Власов В.А., Студенекин С.С., Советское административное право. Учебник. М., 1959. 3. Советское административное право. Учебник под ред. проф. Лунева А.Е. М., 1960. 4. Административное право. М., 1967. 5. Манохин В.М. Советское административное право. Саратов, 1968. 6. Еропкин М.И., Правовые основы организации и административной деятельности советской милиции: Диск. ... канд. юрид. наук. М., 1956. 7. Советское административное право. М., 1973. 8. Еропкин М.И., Управление в области охраны общественного порядка. М., 1973. 9. Советское административное право. М., 1986. 10. Ленин В.И. Полн. собр. соч., изд. 5-ое. Т. 29. 11. Ленин В.И. Полн. собр. соч. Изд. 5-ое. Т. 35.

Надійшла до редколегії 24.10.05

М.В. Самодзен

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО ГРОМАДЯН НА ЗВЕРНЕННЯ

З проголошенням незалежності Україна стала на шлях перетворень, формування соціальної і правової держави. Проголошення і закріплення на законодавчому рівні принципів правової і демократичної держави в Україні поставило в низку найбільш актуальних питань функціонування державної влади проблему забезпечення прав людини і громадянина. Зокрема, гли-

* Абстракція, по-перше, це розумове відокремлення від тих чи інших сторін або обов'язків предмета з метою виділення суттєвих і закономірних ознак, а по-друге, це відокремлене поняття, теоретичне узагальнення

бокого та комплексного аналізу потребує нормативно-правова база конституційного права громадян на звернення та механізмів його практичної реалізації.

За Основним Законом України держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження та забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави (ст.3 Конституції України). Проте самого закріплення прав і свобод ще не достатньо. Якщо, крім цього, держава не передбачить ефективного механізму правозахисту громадян, не створить інститутів, за допомогою яких регулюються і реалізуються правовий статус особи та юридичні гарантії захисту її прав і свобод, останні можуть так і залишитися декларацією.

Створення механізму захисту прав людини і громадянина є тим законодавчим бар'єром, що обмежує можливість сваволі з боку держави, її органів та посадових осіб. Право людини і громадянина на правовий захист включає низку правочинностей: право на судовий захист, правову допомогу, звернення до органів державної влади і місцевого самоврядування тощо. Питання захисту прав людини в сфері діяльності органів виконавчої влади має бути розглянуте принаймні в двох аспектах. З одного боку, це дотримання норм чинного законодавства органами виконавчої влади (фактично мається на увазі реалізація ними такого основоположного принципу правової держави, як законність), а з іншого – це проблема захисту порушених прав. Звісно, що формування в Україні правової держави передбачає одночасне залучення обох зазначених складових процесу захисту і гарантування прав людини і громадянина, однак зараз ми пропонуємо звернутися лише до такого правового інституту, як звернення громадян.

Теоретико-правові проблеми взаємодії громадянського суспільства і держави є об'єктом постійного наукового інтересу, про що свідчить різноманітність наукових публікацій, зокрема А.Зайця, М.Козюбри, В.Копейчикова, М.Орзіха, П.Рабиновича, М.Цвіка, Л.Кривенко, В.Авер'янова, В.Шаповала, Ю.Тодики, В.Погорілка, В.Ремньова та ін. Незважаючи на значущість і багатогранність проблеми, в аспекті значення суспільства у правовій охороні Конституції її досліджено ще не достатньо. Лише в підручнику О.М. Бандурки «Партнерські взаємовідносини між населенням і міліцією» автор систематизує нормативно-правову базу взаємодій, розглядаючи правові, ідеологічні та організаційні основи партнерства ОВС та населення, розкриває першооснови та механізми такої форми взаємодії, як звернення громадян[1].

Формування громадської думки з урахуванням діяльності державних органів як способу існування, становлення і виявлення масової свідомості полягає, з одного боку, у вираженні ставлення людей до суспільно значущих подій і фактів, а з іншого — є важливим чинником соціальної комунікації [2].

Проблеми практичної реалізації громадянами України наданого їм права звернення регулюється Законом України «Про звернення громадян» від 2 жовтня 1996 року [3].

Неухильне додержання приписів Закону України «Про звернення громадян», Указу Президента України «Про заходи щодо забезпечення кон-

ституційних прав громадян на звернення» та Постанови Верховної Ради України «Засади державної політики в галузі прав людини» буде сприяти виконанню головного обов'язку держави згідно зі ст.3 Конституції України – утвердженню і забезпеченню прав і свобод людини в Україні [4, 5].

Чималою кількості звернень громадян з приводу порушення прав і свобод людини і громадянина в Україні можна було б уникнути, якби органи державної влади, місцевого самоврядування, їх посадові та службові особи чітко і сумлінно виконували Закон України «Про звернення громадян», а також Указ Президента України «Про заходи щодо забезпечення конституційних прав громадян на звернення», в яких містяться вимоги «забезпечити створення необхідних умов для реалізації конституційних прав громадян на письмове звернення або особистий прийом та обов'язкове одержання обґрунтованої відповіді на нього».

Давно також назріла необхідність реалізувати положення ст. 24 Закону «Про звернення громадян» і передбачити адміністративну відповідальність посадових осіб за його порушення. При цьому мова може йти про бланкетну диспозицію норми Кодексу України про адміністративні правопорушення.

У той же час слід погодитися з думкою про можливість притягнення до відповідальності за п.«г» ч.1 ст.5 Закону «Про боротьбу з корупцією» державних службовців – посадових осіб, яких закон зобов'язує надавати громадянам інформацію про наслідки розгляду їх звернення (закони «Про звернення громадян», «Про пенсійне забезпечення», «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» тощо). При цьому слід виходити з того, що відповіді на звернення містять роз'яснення викладання мотивів і підстав щодо прийнятого рішення, тобто являють собою один з видів інформації, необхідної для забезпечення механізму реалізації громадянами своїх прав, свобод і законних інтересів. За таких умов відмова у відповіді на звернення громадянина повинна розглядатися як ненадання інформації, а несвоєчасна відповідь на звернення – як затримка надання такої[6].

Різні види звернень можуть мати різноманітні форми, і з розвитком суспільних відносин, технічним прогресом набирають все нових обрисів. Так, зокрема, до усних та письмових звернень громадян, щодо яких законодавець чітко сформулював свої вимоги, долучилися звернення, які надходять телефоном довіри, мережею Інтернету, через канали засобів масової інформації.

Яскраво ілюструє ефективність та рівень зацікавленості громадян у спілкуванні за «телефоном довіри» такий документ, як «Звіт по роботі «телефону довіри» начальника УМВСУ в Харківській області з 6.00 20.02.05 до 6.00 21.02.05».

Категорія повідомлення	з 10.02.2004 За добу	
Неналежне реагування ОВС на заяви громадян	44	5
Неналежне розслідування к/с	30	3
Корупція, хабарництво працівників ОВС	21	1
Неправомірні дії працівників ОВС	27	4

Інші скарги на працівників ОВС	37	0
Заява про злочин	12	2
Заява про правопорушення	36	3
Заява про корупційні дії посадових осіб	5	0
Зловживання службовими обов'язками посад. особами	13	1
Надана довідка	93	1
Інша подія	69	7
Подяка за вжиті заходи	3	0
Всього скарг на дії міліції	159	13
Всього повідомлень	394	27

Рівень роботи зі зверненнями громадян є важливим чинником довіри громадян до ОВС, що потребує посилення вимогливості до працівників ОВС, реалізації всіх можливостей для задоволення законних вимог громадян, особливо до їх найменш соціально захищених категорій. Розробка і здійснення конкретних заходів щодо виконання Закону України «Про звернення громадян» та роз'яснення цього Закону у райвідділах, трудових колективах і за місцем проживання громадян покликані стати надійною базою для відпрацювання механізму своєчасного задоволення скарг з метою вдосконалення форм і методів роботи зі зверненнями громадян, серед яких і впровадження в практику проведення «гарячих ліній» та Інтернет-спілкування. Законодавцем і до сьогодні не враховано таку форму звернень до органів влади, як листи електронною поштою та через Інтернет, а відтак і не регламентовано роботу з ними. Інформація, що міститься в письмових і усних зверненнях громадян, надає широкі можливості для подальшого зміцнення правопорядку і законності, вдосконалення діяльності ОВС.

Розгляд пропозицій, заяв, скарг і прийом громадян є важливою ділянкою роботи органів внутрішніх справ, засобом отримання інформації, однією з форм зміцнення і розширення зв'язків з народом. Забезпечення всебічного розгляду звернень громадян, порушених у них проблем, оперативне їх вирішення, задоволення законних прав та інтересів громадян визначено на сучасному етапі одним з пріоритетних завдань ОВС, фактором забезпечення суспільно-політичної та економічної стабільності.

Список літератури: 1. Бандурка О.М., Соболев В.О., Москоvecь В.І. Партнерські взаємовідносини між населенням та міліцією: Підручник. Х., 2003. 2. Юридична енциклопедія / За ред. Ю.С. Шемшученка. Т.1. К., 1999. 3. Закон України «Про звернення громадян» від 02.10.1996 №393 // Відомості Верховної Ради України.1996. № 47. Ст. 256. 4. Указ Президента України від 19.03.1997 №241/97 Про заходи щодо забезпечення конституційних прав громадян на звернення // Урядовий кур'єр. №6 від 25.03.1997. 5. Постанова Верховної Ради України від 17.06.1999. №757- XIV Про Засади державної політики в галузі прав людини //Відомості Верховної Ради України від 03.09.1999. №35. Ст.303. 6. Червякова О.Б. Деякі питання притягнення осіб до відповідальності за Законом України «Про боротьбу з корупцією» // Проблеми законності: Республіканський міжвідомчий науковий збірник. Х., 2000. Вип.42.

Надійшла до редколегії 07.10.05